

Rapporten Nya grindvaktsfunktioner i LOV

Remiss från Finansdepartementet

Remisstid den 17 maj 2026

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med Stockholms stads yttrande, bilaga 1 till promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Den 26 juni 2025 fick Konkurrensverket i uppdrag av regeringen att lämna förslag som bidrar till att motverka kriminella eller på annat sätt oseriösa leverantörer i upphandlande myndigheters valfrihetssystem.

Förslagen i rapporten *Nya grindvaktsfunktioner i LOV* syftar till att göra det enklare för upphandlande myndigheter att kontrollera leverantörer både vid inträdet i valfrihetssystem och under kontraktstiden.

Finansdepartementet har remitterat rapporten till bland annat Stockholms stad för yttrande. Konkurrensverket föreslår att förslagen ska träda i kraft den 1 januari 2027 och gör bedömningen att det inte behövs några övergångsbestämmelser.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden och äldrenämnden. Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har uppmanats att inkomma med kontorsyttranden på grund av kort remisstid.

Stadsledningskontoret anser att de förslag som Konkurrensverket lämnar utgör bra åtgärder för att förbättra förutsättningarna för upphandlande myndigheter att kunna agera mot oseriösa aktörer i valfrihetssystem.

Socialförvaltningen är i huvudsak positiv till förslagen och tillstyrker flertalet ändringar. Samtidigt avstyrks delar av publiceringskraven, och behovet av flexibilitet

samt en riskbaserad och resurseffektiv uppföljning betonas. Vidare lyfter förvaltningen farhågor kring ökad administration och ineffektiva rapporteringsvägar.

Äldreförvaltningen tillstyrker flera av förslagen och lämnar ett antal synpunkter, bland annat att kontroller av tidigare avslutade kontrakt ska kunna göras på maximalt fem år bakåt i tiden istället för maximalt tre år som Konkurrensverket föreslår.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Välfärdsbrott utgör ett allvarligt samhällsproblem och är ofta kopplat till organiserad brottslighet. För att förebygga och bekämpa dessa brott krävs därför målmedvetna och kraftfulla insatser från samhällets sida. Stadens arbete mot välfärdsbrottslighet har intensifierats under den här mandatperioden.

Förslagen i rapporten är viktiga och innebär förbättringar för att kunna utesluta oseriösa leverantörer som ansöker, samt utökade möjligheter att avsluta kontrakt när uteslutningsgrunder finns. Det kommer att förbättra förutsättningarna för upphandlande myndigheter att kunna agera mot oseriösa aktörer i valfrihetssystem framöver. Förbättrad informationsdelning mellan kommuner, regioner och statliga myndigheter är dock en nyckel för att ta nästa steg i arbetet.

I övrigt hänvisar jag till Stockholms stads yttrande.

Stockholm den 6 maj 2026

Karin Wanngård

Bilagor

1. Stockholms stads yttrande, dnr KS 2026/248-5.1
2. Remiss - Rapporten Nya grindvaktsfunktioner i LOV, dnr KS 2026/248-1.1
3. Bilaga - Rapport 2025-8 nya grindvaktsfunktioner i LOV, dnr KS 2026/248-1.2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Ärendet

Under senare år har ett flertal olika rapporter och utredningar pekat på att välfärdsbrottslighet är ett växande problem och att välfärdssektorn är en betydande inkomstkälla för den organiserade brottsligheten med en direkt koppling till den kriminella ekonomin.

Den 26 juni 2025 fick Konkurrensverket i uppdrag av regeringen att lämna förslag som bidrar till att motverka kriminella eller på annat sätt oseriösa leverantörer i upphandlande myndigheters valfrihetssystem. Uppdraget innebar alltså inte en bred översyn av hela lagen (2008:962) om valfrihetssystem, LOV.

Konkurrensverkets förslag i rapporten *Nya grindvaktsfunktioner i LOV* syftar till att göra det enklare för upphandlande myndigheter att kontrollera leverantörer både vid inträdet i valfrihetssystem och under kontraktstiden. Förslagen består bland annat i nya uteslutningsgrunder, en vidgad personkrets som ska kontrolleras, nya arbetssätt vid kontroll av sökande och leverantörer, förtydliganden av möjligheterna att ställa kvalificeringskrav och kontraktsvillkor i förfrågningsunderlaget och vikten av kontroll och uppföljning.

Finansdepartementet har remitterat rapporten till bland annat Stockholms stad för yttrande. Konkurrensverket föreslår att förslagen ska träda i kraft den 1 januari 2027 och gör bedömningen att det inte behövs några övergångsbestämmelser.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden och äldrenämnden. Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har uppmanats att inkomma med kontorsyttranden på grund av kort remisstid.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 april 2026 har i huvudsak följande lydelse.

6.3 Ytterligare uteslutningsgrunder ska införas och fler ska kontrolleras

Stadsledningskontoret tillstyrker förslagen som syftar till att upphandlande myndigheter ska ges större möjligheter att utesluta oseriösa och kriminella aktörer och dess företrädare. Förslagen om utökning av uteslutningsgrunder har stor betydelse för att förhindra att oseriösa leverantörer ges kontrakt. Även utvidgningen av den personkrets som ska kontrolleras, samt möjligheten att ta hänsyn om den kontrollerade har gjort sig skyldig till brott eller annat missförhållande, även om det skett utanför yrkesutövningen, är viktiga förslag. Sammantaget innebär förslagen en påtaglig förbättring för att kunna utesluta oseriösa leverantörer vid ansökningstillfället.

Förslagen om utökade möjligheter och skyldigheter att avsluta kontrakt när uteslutningsgrunder finns eller när leverantörer förlorar relevanta tillstånd är enligt stadsledningskontoret viktiga förslag.

Uteslutningsreglerna i lagen om offentlig upphandling (LOU) innehåller tidsgränser för hur lång tid som får ha gått sedan en händelse inträffat för att den ska få ligga till grund för ett beslut om uteslutning av en leverantör. Stadsledningskontoret anser att det är positivt att Konkurrensverket inte föreslår någon motsvarande uttrycklig bestämmelse om tidsgränser rörande uteslutning i LOV. Det är enligt stadsledningskontoret mening viktigt att den upphandlade myndigheten, utifrån en proportionalitetsbedömning i det enskilda fallet, tillåts avgöra om en händelse ska utgöra skäl för uteslutning mot bakgrund av bland annat hur lång tid som har gått sedan händelsen inträffade.

Stadsledningskontoret anser dock att tid för möjligheter till kontroll av tidigare kontrakt bör utökas i förhållande till den föreslagna tidsgränsen på tre år. Det är positivt att det förtydligas att den upphandlande myndigheten får begära in uppgifter om den sökandens tidigare kontrakt. Konkurrensverket föreslår dock att en sådan begäran endast får omfatta pågående kontrakt och kontrakt som avslutats de senaste tre åren. Det tar ofta längre tid än tre år att återuppbygga och säkerställa leverans och kvalitet efter inträffade missförhållanden. Målgruppen som valfrihetssystemen riktar sig mot är i beroendeställning och kan inte alltid själv uttrycka hur utförandet av insatserna fungerar. Det är av yttersta vikt att kommunerna kan garantera säkra och välfungerande utförare. Stadsledningskontoret föreslår därför att nämnda tidsgräns bör vara minst fem år.

6.5 Upphandlande myndigheters kontroll och uppföljning bör stärkas

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget om skyldigheten för upphandlande myndighet att besluta om riktlinjer för uppföljning. Avtalsuppföljning är generellt ett viktigt verktyg för att motverka oseriösa aktörer. Att upphandlande myndigheter har en aktiv och strukturerad uppföljning kan säkerställa att leverantörerna verkligen uppfyller kontraktsvillkoren samt inte omfattas av uteslutningsgrunderna framgår av Stockholms stads program för inköp samt Program med mål och riktlinjer för utförare av kommunala angelägenheter. Att konkretisera och fastställa riktlinjer för uppföljning i valfrihetssystem hos berörda upphandlande myndigheter i staden ger ett starkt signalvärde mot leverantörer. Samtidigt behöver övriga förslag i rapporten kring tillgång till relevant information förverkligas för att uppföljningen ska kunna göras mer effektivt.

6.6 Andra förslag och bedömningar

Stadsledningskontoret vill framhålla att informationsutbytet mellan upphandlande myndigheter försvåras av att relevanta uppgifter i vissa fall omfattas av sekretess. De nya sekretessbrytande bestämmelserna i 10 kap. 15 a § OSL har positiv påverkan på möjligheten för upphandlande myndigheter att få tillgång till relevanta uppgifter. Om det är tillräckligt är ännu svårt att bedöma. Stadsledningskontoret vill ändå särskilt

lyfta behovet av fler sekretessbrytande bestämmelser som gör det enklare att utbyta information mellan myndigheter och mellan olika nämnder inom en och samma kommun.

Socialförvaltningen

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 mars 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Förslag till lag om ändring i lagen (2008:962) om valfrihetssystem

2 kap.

4 a § Med ansökningsfönster avses den tid under vilken den upphandlande myndigheten öppnar upp ett valfrihetssystem för ansökningar.

Lämnas utan synpunkter. Se 3 kap. för kommentarer angående ansökningsfönster.

3 kap.

1 § En upphandlande myndighet som beslutat att inrätta eller ändra ett valfrihetssystem ska annonsera detta hos den myndighet som ansvarar för den nationella webbplatsen för annonsering av valfrihetssystem

Förvaltningen framhåller att förvaltningen redan annonserar på upphandlingsmyndighetens webbplats Hitta LOV-uppdrag.

1 a § Annonsen ska minst innehålla uppgifter om 1. den upphandlande myndighetens namn, 2. vilket förfarande som tillämpas i valfrihetssystemet, 3. vilka tjänster som omfattas av valfrihetssystemet, 4. valfrihetssystem-ID, 5. i förekommande fall, hur ofta och hur länge valfrihetssystemet ska göras tillgängligt för ansökningar enligt 3 §, och 6. var förfrågningsunderlaget finns tillgängligt.

Förvaltningen för fram att förutom valfrihetssystem-ID och det föreslagna förfarande med ansökningsfönster finns detta redan med i våra förfrågningsunderlag. I övrig inga synpunkter.

2 § Den upphandlande myndigheten ska begära in ansökningar genom annons på den nationella webbplatsen och välja ett av följande förfaranden: 1. förfarande med löpande annonsering, eller 2. förfarande med ansökningsfönster. Vilket förfarande som används i valfrihetssystemet ska framgå av annonsen om att inrätta eller ändra ett valfrihetssystem.

Förvaltningen instämmer och ser positivt på möjligheten att införa ansökningsfönster. Förändringen skulle innebära en större möjlighet att planera för när nya ansökningar ska behandlas och i förlängningen hur förvaltningen ska hantera resurser ur ett avtalsförvaltnings- och uppföljningsperspektiv.

3 § Den upphandlande myndigheten ska vid användning av förfarandet med ansökningsfönster regelbundet göra valfrihetssystemet tillgängligt för ansökningar,

genom att öppna ansökningsfönster. Ett ordinarie ansökningsfönster ska öppnas för ansökningar minst en gång vart fjärde år och hållas öppet för ansökningar under minst en månad.

Förvaltningen instämmer till förslaget.

4 § Den upphandlande myndigheten kan vid behov öppna extra ansökningsfönster. Ett sådant extra ansökningsfönster ska hållas öppet för ansökningar under minst en månad. Öppnandet av ett extra ansökningsfönster påverkar inte öppnandet av nästa ordinarie ansökningsfönster

Förvaltningen instämmer med förslag och ställer sig positiva till möjligheten att öppna extra ansökningsfönster vid behov.

5 § Den upphandlande myndigheten ska annonsera på den nationella webbplatsen enligt 1 § minst 10 dagar innan ett ansökningsfönster öppnas och under hela tiden ansökningsfönstret hålls öppet. Annonsen ska minst innehålla uppgifter om 1. den upphandlande myndighetens namn, 2. valfrihetssystem-ID, 3. mellan vilka datum ansökningsfönstret hålls öppet, och 4. var förfrågningsunderlaget finns tillgängligt.

Lämnas utan synpunkter.

6 § Den upphandlande myndigheten ska senast 60 dagar efter att ett beslut i fråga om en ansökan fattats annonsera resultatet på den nationella webbplatsen. Trots första stycket får myndigheten vid beslut om ansökan i ett valfrihetssystem med ansökningsfönster samla efterannonserna efter ett ansökningsfönster. I sådana fall ska den samlade annonseringen ske senast 60 dagar efter ansökningsfönstret stängt. Efterannonsern ska minst innehålla uppgifter om 1. den upphandlande myndighetens namn, 2. valfrihetssystem-ID, 3. samtliga leverantörer som är godkända till valfrihetssystemet, och 4. vilka sökanden som inte godkänts som leverantörer till valfrihetssystemet.

Förvaltningen instämmer med förslaget och ställer sig positiv till förändringen.

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i annonser enligt detta kapitel.

Lämnas utan synpunkter.

4 kap.

1 § Förfrågningsunderlaget ska innehålla uppgifter om 1. de tillstånd som krävs för den aktuella tjänsten, 2. de uteslutningsgrunder som enligt 7 kap. 2 § andra stycket samt 3–4 §§ ska tillämpas i valfrihetssystemet, 3. vilka krav avseende teknisk och yrkesmässig kapacitet som en sökande ska uppfylla för att få delta i valfrihetssystemet, 4. grunderna för den ekonomiska ersättningen till en leverantör, 5. vilka övriga kommersiella och andra särskilda villkor som ska gälla vid fullgörande av kontraktet, 6. villkor för kontroll och uppföljning, 7. löptiden för kontraktet, 8. på

vilket sätt ansökan ska ges in, 9. inom vilken tid den upphandlande myndigheten kommer att fatta beslut om godkännande, samt 10. övrigt som är relevant.

Förvaltningen framhåller att förutom ändringar som tillkommer i och med föreslagen lagändring innehåller redan förvaltningens förfrågningsunderlag den uppräknade informationen⁶ § Den upphandlande myndigheten ska ge fri, direkt, fullständig och kostnadsfri tillgång till förfrågningsunderlaget på sin webbplats från den dag då annonsen om valfrihetssystemet publiceras.

Förvaltningen avstyrker förslaget och anser att det borde räcka med att publicera underlaget på den annonsplats som upphandlade myndighet valt (exempelvis Kommers Annons) och att det sen är upp till myndigheten när de vill publicera underlaget på sin webbplats.

7 § Om den upphandlande myndigheten ändrar förfrågningsunderlaget ska myndigheten ge fri, direkt, fullständig och kostnadsfri tillgång till det ändrade förfrågningsunderlaget på sin webbplats senast den dag då annonsen om ansökningsfönstret publiceras.

Förvaltningen avstyrker förslaget och anser att det borde räcka med att publicera underlaget på den annonsplats som upphandlade myndighet valt (exempelvis Kommers Annons) och att det sen är upp till myndigheten när de vill publicera underlaget på sin webbplats.

5 kap.

3 § Den upphandlande myndigheten ska begära att sökande byter ut ett företag vars kapacitet åberopats mot ett annat företag, om företaget vars kapacitet åberopas 1. inte uppfyller de krav som företaget åberopas för, eller 2. omfattas av tillämpliga uteslutningsgrunder.

Förvaltningen instämmer till förslaget. Förslaget ger förvaltningen större möjlighet att stoppa oseriösa utförare redan vid anbudstillfället.

7 kap

1 § En upphandlande myndighet ska utesluta en sökande om myndigheten får kännedom om att den sökande enligt dom som fått laga kraft är dömd för brott som innefattar 1. sådan brottslighet som avses i artikel 2 i rådets rambeslut 2008/841/RIF av den 24 oktober 2008 om kampen mot organiserad brottslighet, 2. bestickning enligt definitionen i artikel 3 i rådets akt av den 26 maj 1997 om utarbetande på grundval av artikel K 3.2 c i fördraget om Europeiska unionen av konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i, korruption enligt artikel 2.1 i rådets rambeslut 2003/568/RIF av den 22 juli 2003 om kampen mot korruption inom den privata sektorn eller korruption enligt nationella bestämmelser, 3. bedrägeri i den mening som avses i artikel 1 i konventionen som utarbetats på grundval av artikel K.3 i fördraget om Europeiska unionen, om skydd av Europeiska gemenskapernas

finansiella intressen, 4. penningtvätt eller finansiering av terrorism enligt definitionen i artikel 1 i Europaparlamentet och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/2177, 5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i artiklarna 3 och 5–12 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen, eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i artikel 14 i det direktivet, eller 6. människohandel enligt definitionen i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2006/629/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

Förvaltningen instämmer och för fram att förändringen inte påverkar förvaltningen då som i nuläget alltid kontrollerar om utförarna gjorts sig skyldig till brott enligt nuvarande paragraf 7 kap. 1 § som i huvudsak motsvarar föreslagen paragraf. Förvaltningen ställer sig positiva till att kontrollen blir en skyldighet för upphandlande myndigheter, då det försvårar för oseriösa utförare att få offentliga kontrakt överlag.

2 § En upphandlande myndighet ska utesluta en sökande om myndigheten får kännedom om att den sökande inte har fullgjort sina skyldigheter avseende betalning av skatter eller socialförsäkringsavgifter i det egna landet eller i det land där valfrihetssystemet inrättats, och detta har fastställts genom ett bindande domstolsavgörande eller myndighetsbeslut som har fått laga kraft. En upphandlande myndighet får även utesluta en sökande om myndigheten på ett annat lämpligt sätt kan visa att de skyldigheter som avses i första stycket inte har fullgjorts.

Förvaltningen instämmer och för fram att förändringen inte påverkar förvaltningen då som i nuläget alltid kontrollerar om utförarna gjorts sig skyldig till brott enligt nuvarande paragraf 7 kap. 1 § som i huvudsak motsvarar föreslagen paragraf. Förvaltningen ställer sig positiva till att kontrollen blir en skyldighet för upphandlande myndigheter, då det försvårar för oseriösa utförare att få offentliga kontrakt överlag.

3 § En upphandlande myndighet får utesluta en sökande om 1. myndigheten kan visa att den sökande har åsidosatt tillämpliga miljö-, social- eller arbetsrättsliga skyldigheter, 2. den sökande a) är i konkurs eller är föremål för insolvens- eller likvidationsförfaranden, b) är föremål för tvångsförvaltning, c) har ingått ackordsuppgörelse med borgenärer, eller d) har avbrutit sin näringsverksamhet eller befinner sig i en motsvarande situation till följd av ett förfarande enligt nationella lagar och andra författningar som liknar dem som avses i a–c, 3. myndigheten kan

visa att den sökande gjort sig skyldig till något brott eller annat allvarligt fel i yrkesutövningen som gör att den sökandes redbarhet kan ifrågasättas, 250 4. myndigheten kan visa att den sökande har gjort sig skyldig till brott eller annat missförhållande utanför yrkesutövningen som gör att den sökandes redbarhet allvarligt kan ifrågasättas för den aktuella tjänsten, 5. myndigheten kan visa att den sökande har visat allvarliga eller ihållande brister i fullgörandet av något väsentligt krav i ett tidigare kontrakt enligt denna lag, lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna eller lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner, eller 6. den sökande i allvarlig omfattning a) har lämnat oriktiga uppgifter om den information som kan begäras för kontroll av att det inte finns grund för att utesluta den sökande enligt detta kapitel, eller b) har undanhållit sådan information.

Förvaltningen instämmer till förslaget

5 § Är den sökande en juridisk person ska den uteslutas enligt 1 § om en person som ingår i den sökandes förvaltnings-, lednings- eller kontrollorgan har dömts för brottet. Detsamma gäller om den som har dömts för brottet är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera den sökande.

Förvaltningen instämmer till förslaget

6 § Är den sökande en juridisk person får den uteslutas 1. enligt 3 § 3–4 samt 4 § om en person som ingår i den sökandes förvaltnings-, lednings- eller kontrollorgan har gjort sig skyldig till sådant fel som avses i uteslutningsgrunden. Detsamma gäller personer som är behöriga att företräda, fatta beslut om eller kontrollera den sökande, eller 2. enligt 1 §, 3 § 3–4 eller 4 § om en person med avgörande ansvar för fullgörandet av kontraktet har gjort sig skyldig till brottet eller ett sådant fel som avses i uteslutningsgrunden

Förvaltningen instämmer till förslaget

7 § Vid bedömningen av om en sökande ska uteslutas enligt 1–4 §§ får den upphandlande myndigheten även beakta att en annan juridisk person med koppling till sökanden gjort sig skyldig till brott eller sådant missförhållande som avses. Vid bedömningen av om sådan koppling föreligger ska den upphandlande myndigheten beakta till exempel gemensamt ägande och gemensam förvaltning, samt om utformningen av ägande- eller förvaltningsstrukturen är ägnad att undvika uteslutning.

Förvaltningen instämmer till förslaget

9 § Den upphandlande myndigheten får begära in uppgifter från den sökande om dennes tidigare kontrakt enligt denna lag, lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna eller lagen (2016:1147) om

upphandling av koncessioner. Begäran får omfatta pågående kontrakt och kontrakt som avslutats de senaste tre åren.

Förvaltningen instämmer till förslaget

10 § Den upphandlande myndigheten ska, innan den beslutar att utesluta en sökande, ge den sökande tillfälle att inom en bestämd tid yttra sig över de omständigheter som enligt myndigheten utgör skäl för uteslutning.

Lämnas utan synpunkter.

11 § Om den upphandlande myndigheten överväger att utesluta en leverantör ska myndigheten särskilt beakta tjänstens karaktär i förhållande till de omständigheter som myndigheten avser att lägga till grund för beslutet.

Förvaltningen instämmer till förslaget.

12 § Den upphandlande myndigheten får låta bli att följa en skyldighet att utesluta en leverantör, om det är motiverat av tvingande hänsyn till allmänintresset.

Förvaltningen instämmer till förslaget men ser en risk att föreslagen paragraf kan komma att missbrukas och öka risken för påverkan från utförare på en upphandlande myndighet att godkänna en ansökan trots att en grund för uteslutning föreligger.

8 kap.

1 § Den upphandlande myndigheten ska godkänna samtliga sökande som uppfyller de krav som angetts i annonsen och förfrågningsunderlaget och som inte har uteslutits med stöd av 7 kap. 1–4 §§.

Lämnas utan synpunkter.

1 a § Om den upphandlande myndigheten har skäl att misstänka att en sökande inte uppfyller förutsättningarna för godkännande enligt 1 § ska myndigheten genomföra en fördjupad granskning. Den fördjupade granskningen ska dokumenteras.

Förvaltningen instämmer till förslaget förutsatt att den upphandlade myndigheten får avgöra hur den fördjupade granskningen och dokumentationen av densamma ska gå till.

9 kap.

1 a § Den upphandlande myndigheten ska till enskilda lämna information om hur de kan rapportera fel i tjänsten och missförhållanden hos leverantörer.

Förvaltningen instämmer till förslaget däremot vill förvaltningen särskilt framhålla att Stockholms stad har en organisatorisk struktur där stadsdelsförvaltningarna ansvarar för den initiala mottagningen och bedömningen av ärenden. Detta innebär att det föreslagna kravet skulle medföra en avvikelse från stadens etablerade ansvarsfördelning, en struktur som inte nödvändigtvis återfinns i andra kommuner. Förvaltningen anser att det är tillräckligt att enskilda ges möjlighet att lämna

information till representanter för den upphandlande myndigheten. Det föreslagna kravet skulle innebära att förvaltningen, i sin roll som upphandlande myndighet, behöver hantera rapporter om fel och missförhållanden direkt. Detta avviker från nuvarande ordning, där stadsdelsförvaltningarna initialt tar emot sådan information och gör en första bedömning av om ärendet ska vidareförmedlas till socialförvaltningen för vidare åtgärder.

10 kap.

1 § Kontrakt som tecknas inom ramen för valfrihetssystem enligt denna lag ska innehålla villkor om 1. förutsättningarna för att avsluta kontraktet om valfrihetssystemet avslutas, 2. förutsättningarna för att avsluta kontraktet om leverantörens förhållanden förändras under kontraktets löptid så att leverantören, om den varit sökande till valfrihetssystemet, inte hade godkänts till valfrihetssystemet av andra skäl än att leverantören omfattas av uteslutningsgrunderna, 3. förutsättningarna för att avsluta kontraktet om leverantörens ägarförhållanden eller ledning ändras, 4. kontroll och uppföljning, och 5. sanktioner vid kontraktsbrott.

Lämnas utan synpunkter, förfrågningsunderlag innehåller redan i dag denna information.

2 § Den upphandlande myndigheten får ställa särskilda miljömässiga, sociala, arbetsrättsliga och andra villkor för hur ett kontrakt ska fullgöras

Förvaltningen instämmer till förslaget.

4 § Den upphandlande myndigheten får i förfrågningsunderlaget, avseende underleverantörer som direkt medverkar till att fullgöra kontraktet, begära att en leverantör 1. lämnar in uppgifter om a) vilka underleverantörer som kommer att fullgöra kontraktet, b) vilka delar av kontraktet som kommer att fullgöras av respektive underleverantör, 2. säkerställer att underleverantörerna uppfyller de krav och villkor som ställts i förfrågningsunderlaget, och 3. byter ut underleverantörer som omfattas av tillämpliga uteslutningsgrunder.

Förvaltningen instämmer till förslaget. Förslaget ger en ökad möjlighet att kontrollera underleverantörer.

5 § Kontrakt som tecknas inom ramen för valfrihetssystem enligt denna lag får innehålla villkor om att leverantören endast får byta ut en underleverantör som avses i 4 § efter godkännande från den upphandlande myndigheten.

Förvaltningen instämmer till förslaget. Förslaget ger en ökad möjlighet att kontrollera underleverantörer.

6 § Ett valfrihetssystem med ansökningsfönster får ändras utan att ett nytt ansökningsfönster öppnas, om ändringen inte är väsentlig.

Förvaltningen anser att det bör vara möjligt att genomföra ändringar hänförliga till uppföljning, sanktioner och hävning utan att ett nytt ansökningsfönster behöver

öppnas. Detta för att säkerställa att nödvändiga åtgärder skyndsamt kan vidtas mot oseriösa utförare. Vidare bedömer förvaltningen att prisjusteringar som följer av politiska beslut inte bör betraktas som väsentliga förändringar som kräver öppnande av ett ansökningsfönster. Det bör i stället vara tillräckligt att i förfrågningsunderlaget hänvisa till beslut om ersättning enligt budget fastställd av kommunfullmäktige.

11 kap.

1 § Den upphandlande myndigheten ska besluta om riktlinjer för kontroll och uppföljning av valfrihetssystem enligt denna lag.

Lämnas utan synpunkter. Förvaltningen har redan idag riktlinjer för kontroll och uppföljning av privata utförare i valfrihetssystemet samt en mer detaljerad uppföljningsplan som det fattas beslut om i socialnämnden.

2 § Den upphandlande myndigheten ska regelbundet kontrollera att leverantörerna i valfrihetssystemet uppfyller villkoren i förfrågningsunderlaget samt inte omfattas av uteslutningsgrunderna i 7 kap. Kontrollen ska dokumenteras.

Förvaltningen instämmer och ställer sig positiva till att kraven på kontroller av utförare formaliserad. Samtidigt menar förvaltningen att man måste ta hänsyn till att en uppföljning ofta omfattar delar av ett förfrågningsunderlag, då en kontroll av samtliga krav blir orimligt ur ett resursperspektiv. Ändringen måste ta hänsyn till att det nästan alltid görs ett urval av krav som följs upp, baserat på en risk- och konsekvensanalys.

3 § Om den upphandlande myndigheten har skäl att misstänka att en leverantör under kontraktets löptid inte längre uppfyller förutsättningarna för godkännande enligt 8 kap. 1 § ska myndigheten genomföra en fördjupad granskning. Den fördjupade granskningen ska dokumenteras.

Lämnas utan synpunkter.

12 kap.

1 § Den upphandlande myndigheten ska avsluta ett kontrakt som ingåtts inom ramen för ett valfrihetssystem om: 1. det framkommer att leverantören borde ha uteslutits enligt 7 kap. vid handläggningen av ansökan till valfrihetssystemet, 2. leverantörens förhållanden förändras under kontraktets löptid så att den, om den varit sökande till valfrihetssystemet, skulle varit föremål för uteslutning enligt 7 kap., eller 3. leverantören saknar relevanta tillstånd för bedrivande av tjänsten. Skyldigheten att avsluta ett kontrakt enligt första stycket gäller oberoende av om en sådan möjlighet framgår av kontraktet.

Förvaltningen instämmer och ställer sig positiva till ändringen då det tydliggör upphandlande myndighets skyldigheter att avsluta kontrakt med oseriösa utförare.

2 § När ett beslut fattats om att avsluta ett kontrakt enligt 1 § ska den upphandlande myndigheten snarast möjligt lämna underrättelse till leverantören om beslutet och skälen för det. Den upphandlande myndigheten ska i underrättelsen lämna upplysningar om hur rättelse söks.

Lämnas utan synpunkter.

3 § Den upphandlande myndighetens beslut enligt 1 § gäller omedelbart. Leverantören ska ges skälig tid att avveckla sin verksamhet så att enskilda ges möjlighet att välja en ny leverantör inom ramen för valfrihetssystemet. Tiden för avveckling av verksamheten ska framgå av beslutet. Beslutet har ingen retroaktiv verkan. De rättigheter och skyldigheter som redan har uppkommit genom kontraktet ska kvarstå.

Lämnas utan synpunkter.

13 kap.

1 a § En leverantör vars kontrakt avslutats genom ett beslut enligt 12 kap. 1 § får ansöka om rättelse enligt 1 §.

1 b § Rätten får förordna att beslut om avslutande av kontrakt enligt 12 kap. 1 § inte ska gälla innan något annat har bestämts. Vid bedömningen ska hänsyn tas till de enskildas intressen, allmänintresset och övriga berörda intressen. Rätten ska avstå från att fatta ett sådant beslut om det inte är sannolikt att leverantörens ansökan kommer att bifallas.

Förvaltningen ser en risk med förslaget att utförare får fortsätta att leverera insatser med stor påverkan på enskildas liv under lång tid trots att upphandlande myndighet upptäckt stora brister.

3 § En ansökan om rättelse enligt 1 eller 1 a §§ ska göras hos den förvaltningsrätt i vars domkrets den upphandlande myndigheten har sitt hemvist. En ansökan enligt 1 § andra stycket eller 1 a § ska ha kommit in till allmän förvaltningsdomstol inom tre veckor från det att underrättelse lämnats enligt 8 kap. 2 § eller 12 kap. 2 §. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Lämnas utan synpunkter.

10 § Tillsynsmyndigheten får förelägga en upphandlande myndighet att besluta om riktlinjer för kontroll och uppföljning enligt 11 kap. 1 §.

Lämnas utan synpunkter.

11 § Om det behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna utöva tillsyn, får myndigheten förelägga en upphandlande myndighet att lämna uppgifter, visa upp en handling eller lämna över en kopia av handlingen.

Förvaltningen ser med förslaget en risk att fokus och resurser hos upphandlande myndighet riktas mot att tillgodose tillsynsmyndighetens kontroll, istället för att lägga all kraft på att följa upp de utförare man har avtal med.

Äldreförvaltningen

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 mars 2026 har i huvudsak följande lydelse.

Punkt 6.1 - Kravet på löpande annonsering kan avskaffas

Äldreförvaltningen tillstyrker förslaget om ansökningsfönster. Förvaltningen ser positivt på att det även fortsättningsvis ska vara möjligt att välja mellan löpande annonsering och den nya modellen med ansökningsfönster. Det är i nuläget svårt att fullt ut överblicka vilka konsekvenser alternativet med ansökningsfönster skulle kunna få för förvaltningen. En möjlig konsekvens är att antalet begäran om rättelse till förvaltningsrätten kan komma att öka. Detta eftersom leverantörer kan komma att se det som mer allvarligt att inte bli godkända om det kan dröja flera år innan man kan ansöka igen. Detta skulle däremot kunna vara en fördel jämfört med dagens system med löpande annonsering vilket innebär att en leverantör direkt efter ett avslag kan inkomma med en ny ansökan. Det innebär ett betydande administrativt arbete trots att leverantören i praktiken inte haft någon reell möjlighet att förbättra sin verksamhet sedan den tidigare ansökan gjordes.

Förvaltningen bedömer att det är positivt att leverantörer som fått avslag inte omedelbart kan lämna in en ny ansökan. Viss tidsperiod mellan ansökningstillfällena kan bidra till att leverantörer lägger större vikt vid att lämna in en fullständig och väl genomarbetad ansökan. Vid ett avslag blir det mer rimligt att leverantören har en viss tid att förbättra sin verksamhet i grunden än att snabbt komma in med en ny ansökan. Antal begäran om rättelser kan komma att öka men förvaltningen bedömer ändå att detta kan vara positivt då det även är resurskrävande när leverantörer löpande kan ansöka om att få bli utförare och kan återkomma flera gånger per år trots tidigare avslag.

En möjlig nackdel med ansökningsfönster är att man begränsar möjligheten till att göra större revideringar av förfrågningsunderlaget mellan ansökningstillfällena. Förvaltningen bedömer att detta inte borde medföra några större problem eftersom den upphandlande myndigheten själv kan avgöra intervallen mellan de ordinarie ansökningsfönsterna under förutsättning att de inte överstiger fyra år.

För att ett införande av ansökningsfönster ska bli effektivt är det viktigt att man under ett pågående valfrihetssystem kan övergå till ett förfarande med ansökningsfönster. Detta utan att befintliga avtal ska behöva sägas upp.

Punkt 6.2 Varken valfrihetssystem eller kontrakt bör tidsbegränsas i författningen

Äldreförvaltningen tillstyrker förslaget – Äldreförvaltningen anser att det är av stor vikt att avtalen i valfrihetssystem kan utformas som tillsvidareavtal. Detta eftersom det skulle vara mycket tidskrävande både för äldreförvaltningen samt för leverantörerna att med viss regelbundenhet behöva genomföra hela ansökningsprocessen på nytt. Den tid som skulle behöva ägnas åt återkommande ansökningsprocesser bör i stället användas till att följa upp befintliga avtal samt arbeta med att kunna säga upp alternativt häva avtal med leverantörer som inte uppfyller avtalsvillkoren.

Punkt 6.3 - Ytterligare uteslutningsgrunder ska införas och fler ska kontrolleras

Äldreförvaltningen tillstyrker förslaget till att utöka både möjligheterna till kontroller och efterlevnad av förfrågningsunderlagen samt den utökade personkrets som ska kunna kontrolleras. Att få bättre möjligheter att kunna utesluta samt säga upp leverantörer som inte följer avtalsvillkoren är också positivt.

I förslaget nämns det också att kontroller av tidigare avslutade kontrakt ska kunna göras maximalt tre år bakåt i tiden. Detta stämmer överens med lagen (2016:1145) om offentlig upphandling. Äldreförvaltningen anser att det ofta tar längre tid än tre år för att återuppbygga och säkerställa leverans och kvalitet. Målgruppen som valfrihetssystemen riktar sig mot är i en beroendeställning och kan inte alltid själva uttrycka hur utförandet av insatserna fungerar. Det är av yttersta vikt att kommunerna kan garantera säkra och välfungerande utförare. Äldreförvaltningen föreslår därför att denna tid bör utökas till fem år.

Punkt 6.4 – Det ska införas ytterligare bestämmelser om förfrågningsunderlagets innehåll

Äldreförvaltningen har inga invändningar mot att det införs ytterligare bestämmelser kring förfrågningsunderlagets innehåll. Däremot anser äldreförvaltningen att det är av största vikt att det fortsatt kommer vara möjligt att ställa egna och mer utförligare krav än vad lagen kommer ha som miniminivå. Den möjlighet som idag finns för detta är något som är positivt med LOV.

Punkt 6.5 – Upphandlade myndigheters kontroll och uppföljning bör stärkas.

Äldreförvaltningen tillstyrker samtliga förslag som gör att kontrollen av leverantörer i valfrihetssystemet kan utökas.

Punkt 6.6 – Andra förslag och bedömningar

För att öka möjligheten att anställda och brukare ska kunna göra en anmälan vid missförhållanden anser äldreförvaltningen att det bör finnas möjlighet att vara anonym om det skulle önskas.

En möjlighet till införandet av krav på en utökad revisionsplikt samt förslag på införande av belastningsregister för juridiska personer bedöms också som positivt. Äldreförvaltningen anser att det bör finnas möjlighet att ställa krav på godkänd eller

auktoriserad revisor. Ett utökat krav på revisionsplikt bedöms kunna bidra till en ökad insyn samt möjliggöra extern kontroll av en oberoende part.